

נאוה סטולר

ראשי < מדורים < [כתבות](#)

רב תחומי

28/10/2007

מי שהכין את הקרקע להצעת החוק בעניין קביעת זמן המוות המוחי שאישרה השבוע ועדת השרים לענייני חקיקה היה הרב אברהם אלקנה כהנא שפירא זצ"ל, בשנת 1986, בשבתו על כס הרבנות הראשית לישראל. הוא גם קבע חידושים בנושא שבת ורפואה, שהיום הם בגדר מובן מאליו. וישנם עוד מגוון תחומים שבהם פעל והשפיע, כמו בתחום הפוליטי-מדיני, החינוכי והמשפט העברי, כמו שמעידים בוגרים של ישיבת 'מרכז הרב' ואנשי מקצוע. בפסיקותיו הוא העדיף את הדרך השמרנית יותר של הפרשנות ההילכתית, אבל כשנדרש להכריע בבעיות השעה, הוא עשה זאת באומץ ובגבורה

מי שהכין את הקרקע להצעת החוק בעניין קביעת זמן המוות המוחי שאישרה השבוע ועדת השרים לענייני חקיקה היה הרב אברהם אלקנה כהנא שפירא זצ"ל, בשנת 1986, בשבתו על כס הרבנות הראשית לישראל. הוא גם קבע חידושים בנושא שבת ורפואה, שהיום הם בגדר מובן מאליו. וישנם עוד מגוון תחומים שבהם פעל והשפיע, כמו בתחום הפוליטי-מדיני, החינוכי והמשפט העברי, כמו שמעידים בוגרים של ישיבת 'מרכז הרב' ואנשי מקצוע. בפסיקותיו הוא העדיף את הדרך השמרנית יותר של הפרשנות ההילכתית, אבל כשנדרש להכריע בבעיות השעה, הוא עשה זאת באומץ ובגבורה

השבוע אישרה ועדת השרים לענייני חקיקה את הצעת החוק בעניין קביעת זמן המוות המוחי, שהגיש ח"כ עתניאל שנלר. הצעת החוק תאפשר גם לציבור הדתי לתרום אברים. במדינת ישראל כידוע קיים מחסור חמור באברים להשתלה. אחת הסיבות היא שהציבור הדתי והמסורתי התנגד ברובו עד היום לתרום אברים, בגלל חוסר קביעה הילכתית ברורה בתחום. הצעת החוק בנושא לוקחת בחשבון את הבעיות ההילכתיות ומתמודדת איתן. על פי ההסכמות שגובשו נקבע, כי זמן המוות המוחי ייקבע על ידי רופאים מוסמכים ועל פי פרמטרים קבועים, באמצעות בדיקה במכשירים אובייקטיביים הבודקים את פעילות המוח. בנוסף על כך הוחלט כי מי שיכריעו בעניין מוות של אדם יהיו שני רופאים בכירים, ללא שום זיקה לתחום השתלת האיברים, שיעברו השתלמות מיוחדת בנושא ויעמדו בדרישות הדתיות של כל אחת מהדתות. בכל מקרה, כאשר בית החולים ירצה לקבוע מוות מוחי של אדם, תוכל משפחתו להיוועץ בנושא עם רבנים משלה, ולאשר או לשלול תרומת אברים.

ח"כ עתניאל שנלר אומנם הגיש את הצעת החוק, אבל מי שהכין את הקרקע להעברתו של חוק בנושא היה הרב אברהם אלקנה כהנא שפירא זצ"ל, בשנת 1986, בשבתו על כס הרבנות הראשית לישראל.

השבוע ימלאו 30 יום להסתלקותו של אחד מגדולי הדור, מרא דאתרא, מי שעמד בראש ישיבת מרכז הרב במשך כ-25 שנים. רבות נכתב בחודש האחרון על גדולתו של הרב זצ"ל ועל מגוון התחומים בהם פעל ועשה. כמי שלמדה באולפנת צביה בירושלים בשנותיה הראשונות, זכיתי ולו במעט לראות איך מתנהל מקום הקשור בטבורו לגדול הדור. חסותו ותמיכתו של הרב שפירא במוסד, היכולת לפנות אליו בכל שאלה וכמעט בכל זמן הייתה לנו למשענת יציבה ועוגן תומך.

ישיבת מרכז הרב, בהיותה מוסד עתיק יומין, הוציאה מתוכה בוגרים רבים לאורך השנים, העוסקים במשלוחי יד רבים ומגוונים. רבים מהמסיימים המשיכו לשמור על קשר רציף עם הישיבה, ובפרט עם בית הרב. אין תחום בו לא פנו לקבל מהרב עצות ודרכי התנהגות. מתוך שפע החומר, בחרנו מספר תחומים בהם עסק הרב ויעץ לבוגרי

הישיבה ולאנשים שפנו אליו במהלך השנים, כדי להבין עד כמה הייתה גדלותו בתורה, בהנהגה ובמידות. מעט מן המעט בים החומר והסיפורים שנאמרו ועוד ייכתבו על הרב זצ"ל.

"21 שנים עברו מאז שהרב שפירא והרב מרדכי אליהו, לצד רבנים נוספים, פסקו שמוות מוחי הוא רגע המוות, באמצעם את פסיקתו של הרב משה פיינשטיין זצ"ל. הם דרשו שיתקיימו מספר תנאים בטרם יוחלט כי אכן מדובר במוות", מספר פרופסור אברהם שטיינברג, חתן פרס ישראל, מנהל היחידה לאתיקה רפואית ונירולוג ילדים בכיר, במרכז הרפואי שערי צדק. "כשהחלה ההבנה לאן צועדת הטכנולוגיה ולאילו טיפולים ניתן להגיע באמצעותה, פנה משרד הבריאות לרבנות הראשית לישראל לשאול את עמדתה. הרב שפירא, שכיהן כרב ראשי, לקח את הנושא מאוד ברצינות. הוא הקים ועדת השתלות מתוך הרבנות הראשית, שכללה בין היתר את הרב ישראל מאיר לאו, הרב מרדכי אליהו והדיין זלמן נחמיה גולדברג. אני וד"ר מרדכי הלפרין שימשנו על תקן יועצים רפואיים. הצורה בה ניהל הרב שפירא את הטיפול בסוגייה היא בבחינת דוגמה איך צריכים רבנים להתמודד עם מציאות חדשה, מודרנית".

כדי לפסוק בנושא קיימה הוועדה התייעצויות עם רופאים בכירים בבית החולים הדסה עין כרם. הם למדו את סוגיית ההשתלות, את הקשרים בין התורם למושתל והאינטרסים של כל אחד מהצדדים. לצורך השלמת התמונה הם ערכו בירורים רפואיים נוספים, ורק לאחר שהסוגייה הרפואית הובנה כל צרכה, הם נכנסו להיבט ההילכתי והכריעו באומץ, כי היעדר נשימה באופן בלתי הפיך פירושו שהאדם מת. מוות מוחי פירושו מוות של כל המוח, ובכלל זה מוות של גזע המוח ומרכז התפקוד של הנשימה העצמונית. בגלל שהיו חששות הילכתיים, הציבה הוועדה מספר תנאים לאישור המוות המוחי, בין היתר היא דרשה שרב מוסמך יהיה נוכח בקביעת רגע המוות, כדי לוודא שלא יתרחשו טעויות רפואיות.

משרד הבריאות סירב לקבל את התנאים אותם הציבה ועדת הרבנות הראשית, ונתרה רק פסיקה עקרונית ערכית של הרבנות הראשית. מאחר שבפועל לא התקדם דבר, לא המליצו הרבנים בזמנו לחתום על כרטיס אדי. למרות שבאופן פרטני, במצבים מיוחדים, הרבנים מצאו את הדרכים להתיר. החוק של ח"כ שנלר מבוסס על ההחלטות שקיבלה בזמנו הרבנות הראשית.

פרופסור שטיינברג מציין כי לפני שהרבנות הראשית פירסמה את החלטתה בנושא קביעת רגע המוות, קרא לו הרב שפירא וביקש ממנו להסביר את הנושא לרבנים שעשויים להתנגד לפסיקה. "פניתי אל אותם רבנים וניסיתי לשכנע אותם בדבר חשיבות הסוגייה. בסופו של דבר הם לא הסכימו עם עמדתו של הרב שפירא, אבל הם לפחות הבינו מהיכן זה נובע. אני מניח שהפנייה אליהם, לפי עצת הרב, מנעה את הסערה שעלולה הייתה לפרוץ עם פירסום החלטת הרבנות, והכשירה את הקרקע לקבלת ההחלטה כיום. בזמנו הרגשתי שלרב שפירא היה חשוב להסביר את עמדתו, וזה נבע ממקום של עוצמה. ברגע שהוא קיבל את החלטה, היה לו ברור שזו הדרך הנכונה".

שיעורים בנושאי רפואה והלכה

פרופסור שטיינברג נזכר בימים בהם עוד היה סטודנט לרפואה וקיבל תחת ניהולו את מכון שלזינגר. הוא החליט לארגן לסטודנטים לרפואה שיעורים שיעסקו בנושאי רפואה והלכה. הראשון שנרתם ללמד את הסטודנטים היה הרב שפירא. "במשך תקופה ארוכה הגיעו לביתו כ-20-30 סטודנטים לשמוע שיעור בנושא שבת ורפואה. בין הנושאים שהועלו היו סוגיות כגון איך מבצעים בשבת זריקות, החדרת אינפוזיות, חבישות, וכו'. היום הדברים ברורים וידועים, אלא שאז זה היה בגדר חידוש. אלו היו שאלות שרופאים לא ידעו כיצד להתמודד איתן. אני זוכר שהסטודנטים נהנו מההרצאות והשתדלו שלא להפסיד אף שיעור".

כשבאו לבקש מהרב שפירא פסיקה בנושא רפואי, הוא מאוד חשש. היה לו חשוב להבין את הסוגייה המדעית לעומקה, ולכן בחלק מהסוגיות החדשניות בתחום הוא לא רצה לפסוק, כיוון שלא הרגיש שהוא מכיר מספיק טוב את הצד המדעי, אומר פרופסור שטיינברג, "הרב תמיד היה מביא את הדוגמה של אישה שבאה לשאול את רב העיירה האם הקורקבן של העוף כשר. והרב היה שואל אותה להיכן שייך החלק הזה, כי לא הכיר כלל את חלקי גופו של העוף. 'אי אפשר לפסוק הלכות כשלא מכירים את הסוגייה מספיק טוב', היה אומר הרב שפירא".

גם בתחום המשפט העברי הייתה לרב שפירא זצ"ל תרומה חשובה. הוא העמיד דור חדש של רבנים ודיינים שצמח מתוך הישיבות הציוניות, עם תפיסת עולם דתית ציונית, המחובר לתורה, לעם ולארץ. בתקופתו הוקמו הכוללים לדיינות ביישוב פסגות וארץ חמדה בירושלים. "אתם צריכים להמשיך וללמוד לרבנות, כדי שיהיו לי רבנים ברבנות הראשית לישראל", היה נוהג לומר לתלמידיו.

על יחסו למערכת המשפט במדינה ניתן ללמוד מתוך דברים שכתב בספר תחומין, כך ג:

"כאשר יש בתי דינים לפי דין תורה וערכאות השופטים בניגוד לדין תורה הוא דבר חמור מאוד. וברשב"א כתב שיש כאן משום מרים יד בתורת משה". באשר להשתלבותם של שופטים דתיים במערכת המשפט הכללית, כותב הרב, שצריך לעיין בדבר היטב. מצד אחד, הם יכולים לתרום להאדרת המשפט העברי בפסקי בית המשפט, מצד שני, "שמה יאלץ לפסוק על כורחו לפי החוק שהוא בבחינת גזל בעיני ההלכה".

כאשר הרב נשאל באותו מאמר בתחומין, האם יש לתקן בדורנו תקנות רבנות (תקנות שעה), כותב הרב: "נושא התקנות הוא עניין עדין. עקרונית, זוהי דרך לגיטימית לענות על צרכי השעה, וידועים הרבה תקנות שניתקנו במשך הדורות עד ימינו, אולם כל תקנה היא בגדר שינוי וחינוך, לכן עדיף קודם למצות את דרך הפרשנות". רוב התשובות נמצאות בתלמוד ובפוסקים, כותב הרב. יחד עם זאת הוסיף: "יש בעיות חדשות שצצו בדורנו לרגל הקמת המדינה ואין לנו לא ניסיון היסטורי ולא ספרות הילכתית ישירה שדנה בכך, כאן יש המקום לתקנות קהל או תקנות מטעם הרבנות".

הכריע בסוגיית העלאתם של יהודי אתיפיה

"הרב ראה את ההלכה כחובקת הכול ומקיפה את כל תחומי החיים", אומרים תלמידיו. בפסיקותיו הוא העדיף את הדרך השמרנית יותר של הפרשנות ההילכתית והתרחקות, ככל הניתן, משינויים וחינוכים, ולכן יש שראו בו פוסק חרדי. הוא התנגד למשל לעלייתם של רבנים להר הבית. אבל כשהוא נדרש להכריע בבעיות השעה, הוא עשה זאת באומץ ובגבורה. בשבתו על כס הרבנות הראשית הוא הכריע בסוגיות סבוכות כדוגמת העלאתם של יהודי אתיפיה ונושא השתלות לב, הקשורים לעניין קביעת המוות המוחי.

"בשבתו כדין בבתי הדין הרבניים, ייצג שילוב נדיר של ראש ישיבה ופוסק הלכות", אומר הרב מאיר פרימן, מבוגרי הישיבה ודיין בבית הדין הרבני בחיפה. "הוא ידע לשלב בין השניים בדרכו המיוחדת. היכולת לקחת סוגיות מתוך עולם הלמדנות ולראות איך הם באים לידי ביטוי בעולם המעשה, והפוך, זה די נדיר. 40 שנה הוא שימש כדיין, ולא היה פוסק דין אחד מפורש בשולחן ערוך שהוא לא בדק אותו האם הוא אכן מתאים למקרה שלפניו. הוא היה בודק כל מקרה לעומקו, וראה זכות גדולה לשבת על כיסא הדיינות. הוא היה אדם מאוד פיקח, היה לו את היכולת לרדת לעומקו של כל מקרה, וחדות מיוחדת לשאול את השאלות הנכונות. אי אפשר היה להתל בו".

בתוקף שנתן הרב למעמד בתי הדין הרבניים רואה הרב פרימן את אחת הנקודות החשובות ביותר בפסיקותיו של הרב. "לרב הייתה עדיפות ברורה וחד משמעית לבתי הדין הרבניים הממלכתיים, והוא זה שחיזק את מעמדם. לדידו הם אלה שממשיכים את מסורת הפסיקה של 'המרא דאתרא', את המסורת שהייתה קיימת בגולה, בכל עיר ועיר היה בית דין קבוע. הכוח של בית הדין לא נבע רק מזה שהמדינה נתנה לו סמכות, אלא גם מכך שהוא המשכו הישיר של הרצף שהחל בגולה, ויש לכך השלכות לגבי הפסיקה".

אגב, בית הדין בירושלים אימץ קביעה זו.

הרב פרימן מתייחס גם לרגישות הגדולה שגילה הרב בבואו לשפוט. כששמע על אדם שנמצא בצרה, הוא מאוד השתדל למצוא פתרון שייטיב אתו. כשלא הצליח למצוא היתר לאותו אדם, היה שולח אותו לרב אחר שעשוי להתיר. יחד עם זאת, הוא היה נוהג לומר 'דמעות זה שוחד'. מי שמכיר את המציאות בבתי הדין יודע שהדיינים נחשפים לדמעות מדי יום, ועל כך אמר הרב, שאסור להתרגש מדמעות. זה שצד אחד בוכה אינו בהכרח הצודק. צריך להמשיך ולחתור אחר האמת, אבל מצד שני, להמשיך ולשמור על הרגש, שלא יישחק במהלך שנות הכהונה בבית הדין.

לרב שפירא זצ"ל היה קשה מאוד לעסוק בנושא הגיורים. הוא מאוד חשש מההתמודדות עם השאלה, מהיכן נובע רצונו של האדם להתגייר. כשהוצע לרב פרימן לשמש כדיין בבית הדין לגיורים הוא פנה להתייעצות עם הרב, האם לקחת את התפקיד. הרב ענה לו כך: "כשיש לפני דיון בענייני אישות, אני יכול לא לישון לילה, שני לילות, שבוע, מקסימום שבועיים, עד שמצאתי פתרון לבעיה. אבל בנושא הגיורים אני יכול לא לישון חודש, ועדיין לא למצוא את הפתרון, משום שאני לא יכול לדעת מה עובר בליבו של המתגייר". בנושא זה, אומר הרב פרימן, בדרך כלל דעתו של הרב הייתה לחומרה.

הרב יגאל לרר, ר"מ בישיבת מרכז הרב, דיין בבית הדין הרבני בבאר שבע ומבוגרי הישיבה, מספר על תגובתו של הרב כשהביע חשש מן המינוי לדיינות. "כאשר הוצע לי לשמש בתפקיד דיון, היו לי לא מעט חששות. את רוב ימי העברתי בין כותלי הישיבה והיציאה החוצה נראתה לי קשה. כמובן שפניתי לרב כדי לשאול מה לעשות. הרב הסתכל עלי, פתח את הגמרא וציטט מתוכה את תפקיד הדיין ואת הפסוק: "אלוקים ניצב בעדת אל, בקרב אלוקים ישפוט". אז פנה אלי הרב ואמר: 'לשכינה מתאים להיות בבית הדין, ולך לא?'. ההתייחסות של הרב לבית הדין הייתה כאל מקום השכינה".

חינוך בעניין קביעת מזונות לאישה

הרב לרר מספר על היכולת המופלאה של הרב בפסיקת הלכות, על השכל הישר, עומק הראייה והיכולת לרדת לפרטים הקטנים. הפסקים שלו מעניינים, כי אין בהם רק את המסגרת הרגילה, אבן העזר או חושן משפט, אלא הרבה מעבר לזה. אחד החידושים החשובים ביותר שקבע הרב הוא בעניין קביעת מזונות לאישה. "כאשר אישה פונה לבין הדין בבקשה לקבל מזונות, ובית הדין קובע שהיא זכאית, פסק הרב שפירא, כי האישה תקבל גם את הוצאות החזר המשפט. לכאורה, נשמע הגיוני וברור מאליו, אך על פי דין תורה הדברים כלל לא פשוטים. הרב קבע, כי כל דבר שמצריך הוצאות כספיות כדי לקבל מזונות, הרי הוא בכלל מזונות, ולכן הוצאות המשפט הן חלק מחיוב מזונות. הרב למד זאת מעניין קורבן הפסח. לכאורה, חידוש פשוט, אבל עד שהוא אמר מה שאמר, אף אחד לא חשב על כך".

נקודה נוספת בה הרב הקפיד מאוד היה נושא 'אל תהי צדיק הרבה'. כלומר, אל תתנהג בצדקות יתירה מאבותיך. מספר תלמידיו, עו"ד והקבלן שלום וסרטיל: "מי שהיה רגיל לשמור שלוש שעות בין בשר לחלב, הרב הקפיד עליו שלא יחמיר ויקבל על עצמו שש שעות. אין להשתמש בבדיקת ספר תורה במחשב אלא אם נראה פסול, כדי לא להלעיז על הראשונים. פעם ביקשני משהו לשאול את הרב, האם נשים יכולות לרקוד בשמחת תורה עם ספר תורה בעזרת הנשים. הרב אמר באופן פסקני: 'לא נהגו ואין לשנות'. ופעם אחרת הוא גער בשליח הציבור בישיבה, שהביא מנגינה שלא נהגו לשיר בישיבה. זמן מה לאחר מכן הלך הרב למקום מושבו של אותו שליח ציבור ופייסו, אך הדגיש שוב שאין לשנות".

הרב איתן אייזמן, ראש מוסדות צביה ואחד האנשים המקורבים ביותר לרב, מתאר גם הוא עד כמה גדולה הייתה רגישותו של הרב בתחום הפסיקה, ועד כמה הוא היה חדשן בתחום ההלכה. "בחנכת אחד ממוסדותיה של אולפנת צביה, כיבדנו את הרב בקביעת המזוזה. כששאלתי אותו אם יש אפשרות שמנהלת בית הספר תקבע גם היא מזוזה, הוא ענה: 'ודאי, גם אישה חייבת בקביעת מזוזה'. לא ראיתי תשובה כזו אצל אף פוסק. סיפור מעניין נוסף התרחש בזמן ביקורי באחת מן הקהילות היהודיות בארצות הברית לצורך בדיקת ענייני כשרות. הגעתי למפעל שמשגיח הכשרות בו נפטר. סופר לי כי למשפחתו של המשגיח אין מה לאכול בבית, וזאת הייתה פרנסתם היחידה. פניתי אל אשתו של המשגיח ושאלתי אותה אם היא יכולה לעסוק במלאכת ההשגחה, והיא ענתה לי שכן. פניתי לרב שפירא ושאלתי אותו אם יש מקום לאפשר לאישה להשגיח, והרב ענה לי שזה יתכן, אם מדובר באישה יראת שמים, שמבינה בכשרות, ואין היא צריכה לפסוק הלכות בעניין, אפשר לסמוך עליה. גם כאן יש חידוש גדול", אומר הרב אייזמן.

קורא קבוע של עיתון "הצופה"

גם בתחום המדיני הייתה לרב השפעה לא מעטה. לא פעם התקבלו ההחלטות הקשות ביותר של המפד"ל בביתו של הרב. החשיבות של חוקי המדינה נובעים מצד 'תקנות קהל' - מושג הילכתי, כך קבע הרב. "לקהל ולנציגיו יש סמכות לתקן תקנות לשם הסדר חיי הקהילה. תקנות כאלו בענייני מיסים, עבודה, תעבורה, ועוד. בתנאי שלא יסתרו את דיני התורה". המבחן להכריע אם חוקי הכנסת טובים או לא, אומר הרב, תלוי במפלגות הדתיות. "אם אותו חוק עבר ללא התנגדות מצידן, חזקה שהוא כשר. ואם התנגדו לו, חזקה שהוא סותר את ההלכה ואינו מחייב". הנימוק שמביא הרב היה, כי הנציגים הדתיים ערים לחוקים, מחד גיסא, ושואלים פי הרבנים, מאידך גיסא, כך שהם לא יסכימו לחוק הסותר את ההלכה. על היחס שלו לעסקי ציבור מספר עו"ד וסרטיל. "לפני שנים רבות שאלתי, מה דעת הרב על פסק מסוים של האדמו"ר מסאטמר בשאלה ציבורית מסוימת. הרב הזדקק ואמר בהחלטיות ובעוצמתיות, 'כיצד הוא יכול לפסוק בענייני ציבור, ועוד בענייני ציבור של ארץ ישראל? הוא קורא 'הצופה' כל יום?! כדי להיות מעורה בנעשה בציבור הרב צ"ל היה 'מצלם' את העיתון וזוכר כל פרט.

"כשהרב חשב כי מועמד פלוני אינו ראוי לשמש בתפקיד ציבורי, הוא מצא את הדרך להעיר את תשומת ליבו של אותו אדם, מבלי לומר זאת ישירות, מתוך שחש על כבודן של בריות, וכדי שחלילה לא יאמרו שהרב פסל את פלוני מלשמש בתפקיד זה או אחר. מאידך גיסא, כשהיה לרב ספק שפלוני לא מבינו כראוי, וכי יש בעניין משום כבוד התורה או כבודה של ארץ ישראל, כתב הרב מכתב ברור וחד כתער על אותו פלוני שעליו לפשוט מדים, וכי יש קונה עולמו בשעה אחת, וכו'. הרב לא שקט עד שהוא ידע שדבריו אכן הגיעו למי שהם צריכים להגיע. פעם הורה לי שלא להשתמש במקור כספי מסוים עבור מוסד ציבורי חשוב. לשאלתי, "והרי המוסד בקשיים גדולים", השיבני הרב, הריני מברך אותך ואת המוסד בברכת כהן שתצליחו. לא עברו שלושה חודשים והגלגל התהפך באופן מפתיע לחלוטין".

כשרונותיו הרבים של הרב באו לידי ביטוי גם בתחום הפוליטי, אומר ח"כ ניסן סלומיאנסקי, מהאיחוד הלאומי- מפד"ל. "לא מעט החלטות שהיו עבורנו מהותיות והיו

בינינו חילוקי דעות, פנינו לשמוע את דעתו, לצד דעתו של הרב מרדכי אליהו שליט"א. הוא היה סלע יצוק בתפיסות העולם שלו. לא מעט רבנים נוטים להתכופף לפי משב הרוח הפוליטי/המזגרי, אך הוא היה איתן ויציב בדעתו. כשהחליט לתמוך בגישתנו, הוא היה מוציא נייר וכותב את הדברים. לרגע לא חשש איך הם יתקבלו. הוא היה יכול להציג גישה אובייקטיבית, נטולת אינטרסים. מעולם לא כפה עלינו את דעותיו, הוא ידע שהוא בגדר נותן עצות. ניסה לרדת לשורש הבעיה ולתת את הפתרון המתאים ביותר".

לפני תחילתו של תהליך ההינתקות מגוש קטיף, כאשר המפד"ל התלבטה האם להישאר בממשלה או לפרוש, והיו חילוקי דעות קשים בין חברי המפלגה, הוחלט לפנות לרבנים שפירא ואליהו. "בילינו אצלו זמן רב באותה תקופה. הדיונים היו קשים מאוד וטעונים. הרב שפירא לא היסס לכעוס. כיוון שהיה ברור שכל צד האמין שגישתו היא הנכונה, הציע הרב שפירא, שברמה האישית, כל אחד ישאל את הרב המקובל עליו. אני זוכר שאחד הח"כים שאל את הרב שפירא לפני כולם, מה הוא מציע לו לעשות ברמה האישית, והרב צעק עליו על כך שהוא שואל לפני כולם. בפועל, הח"כים אפי איתם ויצחק לוי פנו לרב מרדכי אליהו, שאמר להם לפרוש מהקואליציה. אני פניתי לרב שפירא, שאמר לי להישאר בממשלה, מתוך החשש שאם נצא, מפלגת העבודה תיכנס במקום, ואז כל תהליך השלום יואץ. גישה שהוכחה אחר כך כנכונה מאוד. בסופו של דבר פרשנו, כשהרגשנו שכלו כל הקיצין. בשלב מסוים הרב אמר לנו לעזוב".

גם בסוגיית הצטרפותה של המפד"ל לאיחוד הלאומי התקיימו דיונים בביתו של הרב. "היה לנו קשה מאוד לקבל הכרעה איך צריך לבצע את האיחוד. הרב קבע נוסחה מסוימת שעל פיה הלכנו בסופו של דבר. אין ספק שהיה לו חלק גדול באיחוד בין שתי המפלגות", אומר סלומיאנסקי.

פסיקה בנושא סירוב פקודה

עמדתו של הרב בנושא ההתנתקות הייתה ברורה לכולם. הרב קבע כי מסירת שטחים בשליטת ישראל לנכרים, אפילו תמורת הסכם שלום, מנוגדת להלכה. הוא קרא לחיילים שלא להישמע לפקודות המורות למסור שטחים לנכרים. הוא אף תהה על כך שאדם שקורא לעצמו דתי מפנה יישובים או קורא לפינוי יישובים, והרי זה מנוגד להלכה. הוא יחסר לנו מאוד אומר ח"כ סלומיאנסקי. הוא היה דמות מקובלת על כולם. גדלותו בתורה, לצד פיקחות וטוב לב מיוחד במינו. בשלב זה אנחנו עדיין לא רואים מישהו שיוכל להחליף אותו. יש למפד"ל רבנים חשובים נוספים, רובם מתלמידי, אבל עדיין אין מישהו בסדר גודל כזה, שמוסכם על כולם. יתכן שבעתיד תיווצר הנהגה רבנית קולקטיבית", מסכם סלומיאנסקי את דבריו.

גם בחינוך עסק הרב רבות, בהיותו ראש ישיבה. דמות מופת לתלמידיו לאורך שנות לימודיהם בישיבה, וגם לאחר מכן. ביתו היה פתוח תמיד לכל מי שנזקק, מספרים תלמידיו. כשהיה רב ראשי, מספר הרב אייזמן, הוא היה נפגש כל מספר חודשים עם הנהלת החינוך הדתי כדי להתעדכן בכל מה שקורה במערכת החינוך הדתי. הרב שפירא גם שימש כנשיא אולפנות צביה לאחר מותו של הרב צבי יהודה זצ"ל. לאולפנות היה קו פתוח עם הרב בכל סוגייה שעלתה על הפרק. כשהוצע לרשת צביה להצטרף לרשת החינוך הדתית, התלבט הרב אייזמן ופנה לשאול לדעתו של הרב. "הוא ידע לשאול את השאלות הנכונות. בעקבות ההנחיות של הרב הצטרפנו לרשת ועשינו הסכם מיוחד שמאפשר שותפות בתחומים מסוימים".

הרב אייזמן מספר, כי לרב שפירא היה מאוד חשוב שהבנות במוסדות צביה ילמדו הרבה תורה. כמה שיותר שעות של לימוד תורה להוסיף למערכת. "גם כאן היו לו אמירות נועזות ונחרצות. לרב היה חשוב שהבנות תלכנה לתנועת נוער, כחלק מחיי החברה בגיל זה. כל רב קהילה מחו"ל שהגיע לביקור אצלו, היה הרב שואל אותו אם יש בקהילתם סניף של בני עקיבא, כדרך לשמור על בני הנוער בחו"ל מכל הסכנות העומדות בדרכם".

הרב שפירא היה גם כלכלן גדול, אומר עו"ד וסרטייל. "הוא ידע לשאול את השאלות הנכונות, לרדת לפרטים ולבדוק את כל העניינים הכלכליים. הרב התעסק גם בצד הניהולי-כלכלי של ישיבת 'מרכז הרב'. הוא הקפיד לחתום על השיקים ורצה לדעת לאן הולכת כל פרטה. הצחקי אותי כאשר לא מזמן הוא ביקש לדעת כמה חדרים יש בישיבה, כדי לעשות כל מיני תחשיבים. עד יומו האחרון נושאי הניהול היו מאוד חשובים לו".

וסרטייל מספר עוד, כי הרב התעניין מאוד בבנין הארץ. "הרב שמח והתפעל מבנין הארץ ויישובה שמחה יתירה. פעם ביקשני שאביא לו מפה עם שמות הרחובות במודיעין עילית, בהדגישו את הזכות הגדולה שנפלה בדורנו בהתקיימות הבטחת הבורא לאברהם, 'כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה וגו'', כמה חשובה הייתה לו פעילות הישיבה בקבר רחל. נרגש היה ממיקומה של ישיבת בית אורות אשר ממנה נראה מקום המקדש. שמח שמחה של ממש בכל דלת אמות חדשות של בנייה ושל תורה בא", ומנגד כאב מאוד על גזירת הגירוש מגוש קטיף. עמד כארי בודד בראש צאן מרעיתו. זכיתי להקביל פניו עת נסע לנווה דקלים, על אף גילו, לחיזוק הציבור לרגל מעמד סיום הש"ס. ניתן היה

לחוש באוויר כמה תעצמות נפש ינק הציבור מאותו ביקור".

[הוספת תגובה](#)

[גירסא להדפסה](#)

[שלח לחבר](#)

